

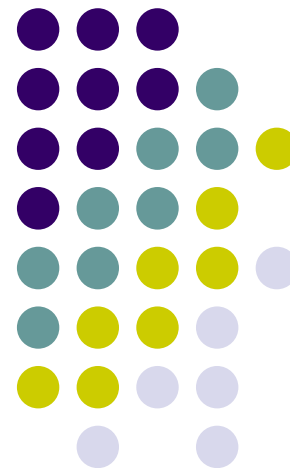
Specialistų poreikio tyrimų metodologijos rengimas ir pilotinio tyrimo įgyvendinimas aukštųjų technologijų srityse

**KONFERENCIJA
SPECIALISTŲ POREIKIO PROGNOZAVIMAS
LIETUVOJE
Naujos galimybės**

**Statistinės informacijos panaudojimo galimybės realizuojant
specialistų poreikio tyrimų metodologiją**

Dr. Arūnas Pocius

**Pranešimo medžiagos rengėjai: Gailė Sakalaitė, Renata
Navikaitė, Jūratė Zabielaite**

Specialistų poreikio tyrimų metodologijos diegimo galimybių analizė

- Analizės tikslas – įvertinti galimybes bei kliūtis naudoti specialistų poreikio tyrimų metodologiją prognozuojant specialistų poreikį Lietuvoje bei pateikti su tuo susijusias išvadas ir rekomendacijas
- Analizėje įvertinamas metodologijoje naudojamų įeities duomenų prieinamumas bei išeities duomenų integravimas į specialistų poreikio valstybės užsakymo formulavimą

Įeities duomenų, reikalingų prognozavimui, surinkimo būklė

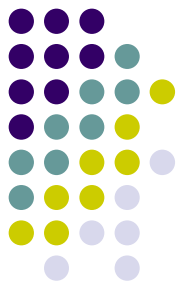
Įgaliotos rinkti prognozavimui reikalingus duomenis institucijos:

- LR Statistikos įstatymo ir kitų teisės aktų apibrėžtos institucijos, tarp kurių:
 - 1) Statistikos departamentas
 - 2) Statistikos departamento teritorinės įstaigos
 - 3) ministerijos, kitos valstybės ir vietos savivaldos institucijos, įstaigos, taip pat Lietuvos bankas

Pagrindinės institucijos, atsakingos už Specialistų tyrimo metodologijai įgyvendinti reikiamų duomenų rinkimą numatytos Oficialiosios statistikos darbų programoje.

Statistinių duomenų rūšys

- LR Statistikos įstatymas reglamentuoja tik **oficialiosios statistikos atlikimą**
- LR Statistikos departamento nuostatuose įtvirtintas ir sutartinių tyrimų atlikimas
- Institucijos, vadovaudamasi savo veiklą reglamentuojančiais dokumentais, renka statistinius duomenis ir savo veiklai vykdyti, ne tik oficialiosios statistikos tikslais

Nacionaliniai bei Europos Bendrijos planavimo dokumentai, reglamentuojantys statistinių duomenų rinkimą

- Europos statistikos planavimo dokumentai
- 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas 1578/2007/EB dėl 2008-2012 m. Bendrijos statistikos programos, kuriuo numatyta [Bendrijos statistikos 2008-2012 m. programa](#)
- 2008 m. Komisijos statistikos programa

Nacionaliniai bei Europos Bendrijos planavimo dokumentai, reglamentuojantys statistinių duomenų rinkimą

- Nacionaliniai planavimo dokumentai
- -Lietuvos valstybės strateginėmis vystymosi kryptis nustatantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1020 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006–2008 metų programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 112-4273).
- -Statistikos departamento 2008-2012 m. veiklos strategija (2007-10-25, DĮ-223)
- - Statistikos departamento prie LR Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. DĮ-292 patvirtinta Oficialiosios statistikos 2008 m. darbų programa.
- Prie šios programos pridedami du priedai, numatantys teisės aktus, kuriais vadovaujamosi atliekant statistikos darbus

Švietimo ir mokslo ministerija

Specialistų poreikio tyrimų metodologijos diegimui/įgyvendinimui Lietuvoje reikalingi duomenys (I)

- **-Užimtieji** (ekonominės veiklos, profesijos, baigtos studijų programos)
- **-Studentai, absolventai** (mokymo įstaigos, studijų programos –pradžiai prognozuojant poreikį pakaktų studijų sričių/krypčių)
- **-Laisvos darbo vietos** (ekonominės veiklos, profesijos)
- **-Bedarbiai** (ekonominės veiklos, profesijos, baigtos studijų programos)

Specialistų poreikio tyrimų metodologijos diegimui/įgyvendinimui Lietuvoje reikalingi duomenys (II)

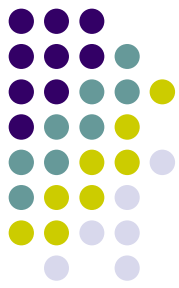

- **-Priešpensinio ir pensinio amžiaus darbuotojų skaičius** pagal ekonomines veiklas
- **-Priimtų į darbą ir pasitraukusių iš darbo asmenų skaičius** pagal veiklas
- **-Besimokančiųjų studentų skaičius** pagal specialybes ir kursus
- **-Emigrantų ir imigrantų srautai** pagal amžių bei pagal kvalifikacijas

Renkamų duomenų reglamentavimas

- Statistikos departamento, taip pat kitų institucijų renkamus duomenis galima nustatyti remiantis 2007 m. bei 2008 metų Oficialiosios statistikos darbo programomis, patvirtintomis departamento generalinio direktoriaus

Statistikos departamento renkami duomenys

- Gyventojų užimtumas
- Imigrantų ir jų palikuonių padėtis darbo rinkoje (įsipareigoja vertinti imigrantų ir jų palikuonių skaičių, darbo paiešką ir integraciją į šalies darbo rinką)
- Laisvos darbo vietos pagal ekonominės veiklos rūšis
- Laisvos darbo vietos pagal pagrindines profesijų grupes
- Aukštojo mokslo studijos
- Mokslo institutų doktorantūra
- Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų ir profesinių mokymo įstaigų mokinių judumas

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, SoDros renkami duomenys

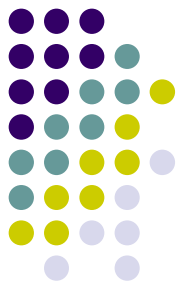
- Pensijos, pašalpos ir kitos išmokos
- Pensininkų skaičiaus pasiskirstymas pagal amžių, lytį, pensijos dydį, per metus naujai paskirtų pensijų skaičių, vidutinį išėjimo į pensiją amžių ir kt.
- Valstybiniu socialiniu draudimu apdraustieji asmenys

Švietimo ir mokslo ministerija

Lietuvos darbo biržos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos renkami duomenys

- Laisvos darbo vietos, ieškantys darbo asmenys ir nedarbo draudimo pašalpų mokėjimas (informacija apie registruotus darbo biržoje bedarbius, jų struktūrą (pagal lytį, amžių, nedarbo trukmę gebėjimą konkuruoti darbo rinkoje), įdarbintus asmenis, registruotas laisvas darbo vietas).
- Bedarbiai pagal atleidimo priežastis. Bedarbiai pagal išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją (Informacija apie registruotus bedarbius pagal atleidimo iš paskutinės darbovietės priežastis, išsilavinimą, profesinę kvalifikaciją).

Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problematika (I)

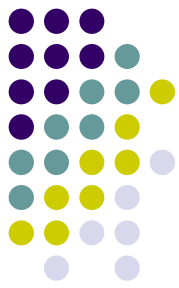

Duomenų pakankamumo problematika

- Matyti, kad skirtingoms institucijoms priskirta rinkti informacija ne visai atitinka Specialistų tyrimo metodologijos reikalingus rinkti duomenis. Ypatingai aktualu Specialistų tyrimo metodologijos taikymo atveju yra tai, kad renkamuose duomenyse neatsispindi gautas respondentų išsilavinimas. Tai yra būtina siekiant prognozuoti būsimus specialistus

Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problematika (II)

Duomenų suderinamumo bei koncentruotumo problematika

- Institucijos renka panašią informaciją, tačiau ne visada jų duomenis galima grupuoti ir lyginti, nes jos vadovaujasi skirtinga metodika, klasifikatoriais
- Bandoma unifikuoti statistinius duomenis remiantis ES klasifikaciniais metodais, nustatytais EUROSTAT Reikalavimų Europos statistikai 2007 m. sąvado, taip pat [Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu \(EB\) Nr. 1893/2006, nustatančiu statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių NACE 2 red](#), tačiau reali situacija yra tokia, kad duomenų surinkimo, klasifikavimo metodikos skiriasi.
- Institucijos negali pasinaudoti viena kitos renkama informacija, taip pat grupuoti, koncentruoti šios informacijos prognozavimo tikslais.
- Tarptautinių ir nacionalinių klasifikatorių tvarkymo ir naudojimo valstybės registruose ir informacinėse sistemose taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. kovo 3 d. nutarimu Nr. 247 (Žin., 2005 Nr. 32-1047) taikomos skirtingoms statistikos sritims

Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problematika (III)

Duomenų prieinamumas

- Remiantis LR Statistikos įstatymo 14 str., respondentai privalo statistiką tvarkančioms institucijoms ir įstaigoms teikti tikslus duomenis įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka
- Juridiniai asmenys bei juridinio asmens teisių neturinčios įmonės, įstaigos ir organizacijos privalo neatlygintinai teikti statistinius duomenis Oficialiosios statistikos darbų programai įgyvendinti
- Fiziniai asmenys privalo teikti duomenis, jeigu tai nustato įstatymai arba Oficialiosios statistikos darbų programa
- Tais atvejais, kai statistikos duomenys renkami ne Oficialiosios statistikos darbų programos atvejais, asmenys nėra įpareigoti tokios informacijos suteikti
- Tai apsunkina duomenų rinkimą pagal sutartis, kuris galėtų būti atliekamas tuo atveju, kai nespėjama tokių duomenų rinkimo poreikio įtraukti į Oficialiosios statistikos darbų programą
- Kelia problemų, kai institucija, pav. Darbo birža, duomenis renka savo tikslams, pav., prognozavimui (apklausdama įmones, kt.)
- Darbo biržos nuostatuose nurodyta, kad Darbo birža įstatymų nustatyta tvarka turi teisę gauti reikiamą informaciją iš institucijų bei asmenų, tačiau reali galimybė įpareigoti fizinius ar juridinius asmenis suteikti tam detalesnę, Metodologijai reikalingą statistinius duomenis, neegzistuoja

Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problematika (IV)

Duomenų laikinumo problematika

- Metodologijai įgyvendinti būtina nuolat rinkti reikiamus duomenis, kurių pagrindu vėliau bus atliekamos prognozės
- Oficialiosios statistikos darbų programa sudaroma metams ir ji keičiasi, priklausomai nuo suinteresuotų institucijų išreikšto poreikio, taip pat Europos statistikos numatomų kryptių
- Prognozavimą atlikti įmanoma tik vadovaujantis ilgo laiko tarpo duomenimis (min. 5 metų)

Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problematika (V)

- Lietuvos statistikos departamentas yra Europos statistikos sistemos dalis ir vadovaujasi Eurostato parengtu Reikalavimų Europos statistikai 2007 m. sąvadu.
- Remiantis patvirtintais Statistikos departamento nuostatais Statistikos departamentas turi teisę sudaryti su ministerijomis ir kitomis oficialiąją statistiką tvarkančiomis įstaigomis, Lietuvos banku sutartis dėl tvarkomų statistikos sričių, metodikų ir statistinės informacijos parengimo, išlaidų padengimo, informacijos mainų ir jos skelbimo tvarkos
- Oficialiosios statistikos programa sudaroma remiantis valstybės institucijų pateiktais poreikių identifikatoriais. Gavus atitinkamą finansavimą iš LR Vyriausybės, taip pat radus galimybių Statistikos departamento resursuose, statistikos darbai įtraukiami į Oficialią statistikos darbų programą.

Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problematika (VI)

Migracijos duomenų surinkimo problema

- LR Statistikos departamentas nėra pasirašęs bendradarbiavimo sutarčių su užsienio statistikos institucijomis dėl keitimosi informacija apie svetur įsidarbinusius asmenis, jų išsilavinimą
- Visos Europos Sąjungos valstybės pasisake prieš išsilavinimo identifikavimą ryšium su Europos pastangomis mažinti apkrovas respondentams
- Dar daugiau, skirtingose šalyse emigranto/imigranto sąvoka skiriasi. Naujas 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 862/2007 dėl Bendrijos migracijos statistikos ir tarptautinės apsaugos statistikos ir panaikinantį Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 311/76 dėl statistinių duomenų rinkimo apie darbuotojus užsieniečius suderina sąvokas
- Statistikos departamentas, atlikdamas deklaruotos migracijos tyrimus, iš SoDros negauna duomenų apie išsilavinimą ar profesiją, tačiau atlikdamas nedeklaruotos migracijos tyrimus, gali gauti duomenis dėl išvykusiųjų/atvykusiųjų išsilavinimo, tačiau jie nėra patikimi.

Švietimo ir mokslo ministerija

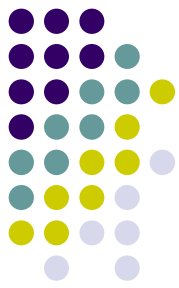
Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problemų sprendimai (I)

- Teigtina, kad reikalingas atskiras teisės aktas, išsprendžiantis aukščiau minėtas problemas centralizuotai.
- Turėtų būti priimtas Vyriausybės nutarimas dėl atitinkamų metodologijoje numatytų duomenų įtraukimo į Oficialiąją statistikos darbų programą
- Turėtų būti numatyta, kad toks duomenų rinkimas privalo būti ilgalaikis-numatant pareigą atitinkamai prognozavimą vykdysiančiai institucijai kasmet inicijuoti tokių duomenų įtraukimą į Oficialiąją statistikos darbų programą, taip pat numatant skirti kasmetinį tokių duomenų rinkimui reikalingą finansavimą
- Poįstatyminiu arba įstatyminiu lygiu (priklausomai nuo prognozavimą atliksiančios institucijos teisinio statuso) būtina numatyti įpareigojimą valtybinės valdžios institucijoms bei juridiniams ir fiziniams suteikti informaciją, jei jos prašo prognozavimą atliekanti institucija. Taip pat būtų išplėsta duomenų rinkimo pagal sutartis galimybė
- Būtina įstatymo lygiu įtvirtinti statistikai naudojamus klasifikatorius, metodologijas kurie būtų bendri visoms atitinkamus duomenis centralizuotai pareigotoms rinkti institucijoms.

Duomenų pakankamumo, prieinamumo, suderinamumo problemų sprendimai (II)

- Vyriausybės nutarimu patvirtinti tipines sutartis dėl institucijų keitimosi informacija bei statistiniais duomenimis
- Siūlytina įsteigti atskirą viešą duomenų bazę, kurioje būtų kaupiami visi specialistų poreikio tyrimų metodologijai taikyti bei specialistų poreikiui prognozuoti reikalingi duomenys
- Duomenų kaupimo laikas privalo būti neribotas
- Duomenis specialistų poreikio prognozavimui reikalingai duomenų bazei pildyti rinktų pati už specialistų poreikio prognozavimą atsakinga institucija arba, alternatyviai, kitos institucijos, renkančios statistinę informaciją.

Institucijų, atsakingų už specialistų poreikio prognozavimą, sąveiką pasiūlymai dėl institucinio mechanizmo optimizavimo

- Prognozavimo sąvoka
- Ekonominės, socialinės ir kt. prognozavimo problemos (kitos, nei aukščiau aptartos statistinės informacijos problemos)

Institucijos, atsakingos už specialistų poreikio prognozavimą

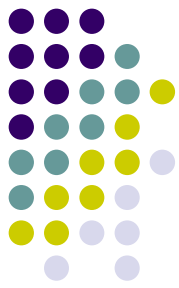

- LR Statistikos departamento įstatymas, taip pat LR Statistikos departamento nuostatai neįpareigoja LR statistikos departamento atlikti prognozes pagal turimą statistinę informaciją
- Darbo biržos nuostatai reglamentuoja prognozių atlikimą, (p. 12.20., 12.22) tačiau tokio prognozavimo neužtenka specialistų poreikio tyrimo metodologijai įgyvendinti (ribota sritis)
- Darbo ir socialinių tyrimų institutas atlieka užsakomuosius vienkartinis tyrimus, o tai neatitinka specialistų poreikio tyrimo metodologijos poreikių
- Tam tikros užimtumo prognozės yra rengiamos Lietuvos bankuose, tačiau tokio prognozavimo neužtenka specialistų poreikio tyrimo metodologijai įgyvendinti (ribota sritis)
- Ministerijos, vadovaudamosi atitinkamais jų veiklą reglamentuojančiais teisės aktais, įgyvendina valstybės politiką konkrečiose srityse, tačiau prognozavimo atlikti nėra įpareigos

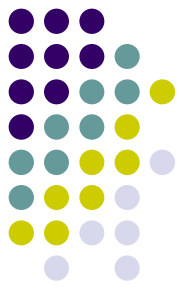

Atskiros institucijos, atsakingos už specialistų poreikio nustatymą, steigimas (I)

- Siūlytina prie LR Švietimo ir mokslo ministerijos arba alternatyviai prie LR Darbo biržos įsteigti specialistų poreikį prognozuojančią instituciją (padalinį)
- kurios funkcijos būtų:
 - rinkti, sisteminti (arba alternatyviai užsakyti, kad kitos statistinius duomenis renkančios institucijos surinktų reikalingus specialistų poreikio prognozavimui duomenis)
 - prognozuoti specialistų poreikį Lietuvoje
 - teikti rekomendacijas valstybės užsakymo specialistų rengimui formavimui.
- Būtina numatyti, kad šios institucijos rekomendacijos būtų privalomos formuojant valstybės užsakymą specialistų rengimui

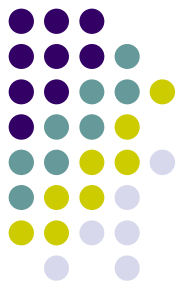

Institucijos, atsakingos už specialistų poreikio nustatymą, steigimas (II)

- Poįstatyminiu aktu siūloma pristatyta specialistų poreikio tyrimo metodologiją įtvirtinti kaip privalomai taikytiną šiai institucijai vykdant veiklą
- Institucijos veiklą reglamentuojančiuose nuostatuose būtina įtvirtinti, kad ji turi teisę įpareigoti asmenis, įstaigas ir organizacijas suteikti jos veiklai reikalingus duomenis

Ačiū už dėmesį

